

Šikana na Základních školách

Jana Tomanová

Bakalářská práce
2008

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana TOMANOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Šikana na základních školách.**

Zásady pro vypracování:

Nastudování odborné literatury.
Teoretické zpracování tematiky.
Příprava výzkumné části.
Zpracování a vyhodnocení výzkumu.
Prezentace výsledků výzkumu.
Shrnutí, doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Vaničková, E., Spilková, J., Procházková, J. Šikanuji, šikanuješ, Růžová linka, 1997

Říčan, P. Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí, Portál, 1995

Kolář, M. Bolest šikanování, Portál, 2005

Whitney, L. Děti v tísní, Triton, 2002

Kolář, M. Skrytý svět šikanování ve školách, Portál, 1997

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Iva Enachescu-Hroncová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

7. ledna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. května 2008

Ve Zlíně dne 7. ledna 2008

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Jarmila Celá
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Bakalářská práce má název šikana na základních školách. Šikana spadá do patologických forem mezilidského soužití, proto teoretická část popisuje šikanu, jak vzniká, oběť, agresora a metody jak tomuto společenskému jevu předcházet. Na teoretickou část navazuje část praktická. Hlavním cílem mého výzkumu je zjistit, a to mezi pedagogy, zda se šikana v dnešní době na Základních školách vyskytuje a jak tento problém učitelé řeší.

Klíčová slova: šikana, oběť šikany, agresor, žák Základní školy, učitel

ABSTRACT

The bachelor thesis is named Chicane at Primary school. Chicane fall within pathologic forms of human koexistence, therefore theoretical section describe chicane, as to how it begins, victim, aggressor and methods to this social phenomem on anticipace. Over theoretical part is Conner with practical section. Principal I'm of my reserch is find out namely among pedagogueswheter is chicane today's time at Primary school comon and how teachers try to find asolution to this problem.

Keywords: chicane, victim, aggressor, Primary school pupil, teacher

Přátelství je součástí lidského štěstí.

[Jan Werich]

Falešný přítel je horší, než nepřítel, protože nepříteli se vyhýbáš, kdežto příteli věříš.

[Lev Nikolajevič Tolstoj]

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 ŠIKANA OBECNĚ	10
1.1 DEFINICE ŠIKANY.....	10
1.2 POUČENÍ ZE ŠIKANY.....	11
2 AGRESOR	13
2.1 ROZDĚLENÍ AGRESORŮ PODLE M. KOLÁŘE.....	13
2.2 ROZDĚLENÍ PODLE TERRENCE WEBSTER-DOYLE.....	14
2.3 DEFINICE PODLE TOMÁŠE NOVÁKA.....	14
2.4 DOSPĚLÉ ŠIKANUJÍCÍ OSOBY.....	15
3 OBĚŤ	16
4 JAK MŮŽEME ŠIKANU ZASTAVIT	19
4.1 PRVNÍ TŘI KROKY.....	19
4.2 JAK POSTUPOVAT.....	19
4.3 METODA VNĚJŠÍHO NÁTĚLU.....	20
4.4 METODA USMÍŘENÍ.....	20
4.5 CO MŮŽE DĚLAT RODIČ.....	20
4.6 ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI.....	21
4.6.1 Šikana obecně.....	21
4.6.2 Agresor.....	22
4.6.3 Oběť.....	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
5 PŘÍPRAVA VÝZKUMU	25
5.1 CÍL VÝZKUMU.....	25
5.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	25
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	25
5.4 DRUH VÝZKUMU.....	26
5.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	26
5.6 VÝZKUMNÉ METODY.....	26
5.7 ZPŮSOB A ANALÝZA ZPRACOVANÝCH DAT.....	27
5.8 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ.....	27
5.9 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	36
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	39

SEZNAM PŘÍLOH.....	40
PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY.....	41

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce jsem si zvolila šikanu na Základních školách. Předem bych chtěla upozornit na to, že jsem nikdy nebyla obětí šikany.

Toto téma jsem si vybrala proto, že šikana na školách byla, je a nejspíš i bude. Ale málokdo si uvědomuje, že pokud se s ní dítě setká, může ho tato nemilá zkušenost ovlivnit na celý život. Myslím, že každý člověk, ať dospělý či dítě má právo na spokojený život, na to být respektován a brán veřejností, ať je jakýkoliv. Ať má jakoukoliv vadu, povahu či charakter. Setkala jsem se i s názorem, že šikana má na děti pozitivní dopad. Že slabý jedinec je vyburcován k tomu, aby se vzchopil a začal bojovat za sebe, za svou individualitu a jedinečnost. Je tomu ale opravdu tak, platí pořád staré přísloví. „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš?“ základní škola by snad neměla být džunglí, kde přežijí jen ti nejsilnější. Myslím, že už tam by děti měly být vedeny k vzájemné úctě a respektu. Měly by se naučit tolerovat případné odchylky. A díky dnešnímu systému, kdy rodiče opravdu nemají čas se věnovat dětem tak, jak by měli, je to čím dál tím těžší.

Cílem mé bakalářské práce by mělo být zjištění, zda pedagog dokáže rozeznat šikanu od normálního chování dětí. V mnoha případech totiž nejde o pouhé oznámení, ale hlavně o to, že projevy šikany jsou převážně neverbálního charakteru. Nechci oslovit děti, ale jejich pedagogy. Oni jsou těmi, kteří jsou povinni situaci hodnotit a kontrolovat. Jenže mám mnohdy pocit, že právě oni se snad díky syndromu vyhoření, který je bohužel tak častý na našich školách, nebo díky mnohým dalším aspektům, chovají jak brouk zalezlý do ulity, který nic neslyší a nevidí. Já je ale nechci napadat a obviňovat. Ze zkušeností vím, že zvládnout roli vyučujícího a zároveň vychovatele je dnes víc než těžké a mnohdy opravdu nad možnostmi všech pedagogů. Přesto si ale myslím, že šikana je velmi závažné téma, které by se nemělo přehlížet.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŠIKANA OBECNĚ

1.1 Definice šikany

Šikana je agresivní chování, které je prováděno s cílem získat převahu a výhody prostřednictvím psychického a fyzického týraní druhých lidí. (Novák, Capponi, 1996)

Šikanování působí dětem obrovskou bolest. Ti, kteří se stanou obětí toho zla, utíkají od rodičů, přestávají si hrát, jsou vyděšení, nezúčastnění a nešťastní. Mnozí z nich se již pokusili o sebevraždu a některým se to naneštěstí podařilo. Trpěly s nimi i rodiče, příbuzní, zhoršil se jejich prospěch ve škole a jejich životy poznamenal pocit marnosti. (Elliott, 1995)

Jedním ze zdrojů agresivního chování ve škole je citová deprivace dětí, tedy stav, kdy děti mají neuspokojeny potřeby opory a ochrany, bezpečí a lásky. Tento stav u nich vyvolává tendenci k náhradnímu uspokojování potřeb, mladí lidé například sahají po drogách, vyhledávají a stále mění své partnery, trápí zvířata, ubližují ostatním lidem činem či slovem a tak zažívají pocity vnitřního uspokojení. U agresivních dětí je to velmi často nedostatek lásky a pozornosti ze strany rodičů. Tyto děti samy nevěří, že jsou milovány a milování hodny. Své pocity nejistoty pak tedy přenesly na druhé různými formami agrese a hněvu. (Gajdošová, Hérényová, 2006)

Šikanu můžeme také označit jako patologické chování, jako podstatu trestných činů. Musíme jí také hodnotit podle toho, jaký dopad má na oběť. Totiž důležitým znakem je nepochybně rozdíl sil mezi obětí a agresorem, lze ji také označit jako poruchu sociálních vztahů ve skupině. Je naší povinností také brát v potaz, že šikana se neděje nikde, ale někde. Že má mnohdy spoustu přihlížejících a spolupachatelů. A také proto nesmíme zapomenout na to, že náprava musí zasáhnout celou skupinu, kde se tento jev objevil. (<http://petronella.blog.cz>)

Pokud se bavíme o šikaně, musíme si také uvědomit, že se nejedná o nový jev. Docházelo k ní totiž už před staletími na internátech, kde starší žáci takto zacházeli s mladšími nebo novými studenty. Tzv. pennisismus nebo také fading byl prováděn už na univerzitách v 17. století, jak o tom píše ve své knížce V. Štverák. Jenže tenkrát šlo o jakési „přijímání“ studentů do kruhu starších. (Štverák, 1999)

Oproti dřívějšku dnes ale vykazuje šikana některé znaky, které jsou alarmující. Jde především o vzrůstající počet těchto incidentů, zvýšenou agresivitu a čím dál tím víc propracovanější rafinovanost.

Slovo šikana, jak také uvádí Pavel Říčan (1995), je odvozeno z francouzského slova „chicane“, což znamená týrání, ubližování, pronásledování a to například ve vztahu k podřízeným. Šikanu tedy řadíme mezi patologické formy mezilidského soužití. (Bendl, 2003)

1.2 Poučení ze šikany

Někteří lidé bohužel mají stále názor, že šikana je nedílnou součástí vývoje mladého jedince, součástí dospívání, tedy něčím, čím si dítě musí projít a to třeba jen proto, aby pak v dospělosti obstálo v tvrdých zkouškách všedního „dospělého“ života. Podívejme se však víc na to, čemu se oběť šikany „naučí“ a jaký pro něj z toho všeho trápení plyne závěr, pokud se ztotožní s názorem, že šikana je tu pro jeho dobro.

Sám nemám žádnou hodnotu. Laskavost a jemnost se rozhodně nevyplácí. Odlišní lidé se z kolektivu přirozeně vyřazují. Svůj prospěch si můžu vylepšit pomocí trápení někoho jiného. Je mou chybou, že si nedokážu poradit s člověkem, který mi přináší jen trápení. Do kolektivu zapadat musím, i kdybych se měl neustále jen přetvařovat. Sebezapření je nutnost.

Nemám naději na vítězství. Oznamit problém se nevyplácí. Jsem na světě jakoby omylem. Lepší je lidem nevěřit. Lhaní je správné.

A co se naučí agresor?

S lidmi se dá jednat jen z pozice síly. Hrubá síla je lepší než řešit problémy inteligencí. Nikdo mě nezastaví, pokud budu agresivní buď slovně, nebo fyzicky. Některé situace je lepší řešit zlem a naháněním strachu. Pokud budu ostatní navádět ke zlu, vybuduji si základ autority. Je přípustné a beztrestné odlišné lidi „likvidovat“. Svou vůli mohu vnucovat ostatním lidem. Lidé se dají lehce ovládat zastrašováním. Slabostmi jakéhokoliv druhu se pohrdá. Je mým právem napadat kohokoliv, kdo je slabší, než já.

(Elliottová, 1995)

2 AGRESOR

Pokud chceme pochopit, proč děti šikanují, musíme od sebe rozdělit dva druhy agresorů. Ti, kteří šikanují krátkodobě, aby si tak vyřešili své okamžité rozrušení a ti, kteří jsou už chronickými šikovateli, jejichž chování je narušené po všech stránkách.

2.1 Rozdělení agresorů podle M. Koláře

M. Kolář (1997) uvádí naopak tři typy agresorů – iniciátorů šikanování:

1. typ:

Hrubý, primitivní a impulzivní, někdy zapojený do skupin, které páchají trestnou činností. Tento agresor šikanuje masivně a nelítostně, vyžaduje absolutní poslušnost a šikanování používá účelově k zastrašování ostatních. V jeho rodině obvykle agresivitu vidí ze strany rodičů a ta mu pak připadá přirozená a normální. Brutalitu agresor jakoby napodobuje a zároveň vrací.

2. typ:

Velmi slušný, uzavřený, úzkostlivý jedinec se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu. Mučení je cílené a uskutečňuje se tak, aby bylo co nejvíce anonymní. Takový jedinec obvykle pocházejí z rodin, kde přísnost je na prvním místě a city na posledním.

3. typ:

Optimistický, s poměrně velkou sebedůvěrou, oblíbený a vlivný. Šikanuje převážně pro pobavení okolí. Tyto typy převážně vyrůstají v rodinách, kde se vyskytuje absence mravních a duchovních hodnot.

2.2 Rozdělení podle Terrence Webster-Doyle

1. typ: Extrovertní tyran

Takové typy jsou otevření, aktivní a výřeční. Chtějí být pány situace. O své pocity se moc nezajímají. Bývají obvykle vzpurní a tvrdohlaví a za to jsou kritizováni. Často jsou zařazováni na okraj společnosti. Cestu životem si razí převážně silou, než slovy, což je často jen ochranná slupka před vlastní nejistotou. Neuznávají zákony a pravidla a mají velkou potřebu se bouřit a vyčínat, aby dosáhli aspoň pocitu nadřazenosti.

2. typ: Introvertní tyran

Tyhle typy nestojí o uznání. Většinou se skrývají a nebouří. Ovládnutí situace používají jiné metody než typy extrovertní. Většinou lžou, nebo jen vykládají to, co si myslí, že ostatní potřebují slyšet, aby se jim zavděčili. Snaží se v druhých vyvolat pocit, že vše myslí dobře. Často jsou v šikanování tak dobří, že si oběť ani neuvědomí, že je šikanována. Tito získávají svou moc díky své vychytralosti a klamu.

Terence Webster-Doyle také uvádí další typy:

Tyran Superman, Premiant, Filmová hvězda, Mozek, Rocker, Hippie, Vlastenec, Zbožný, Finančník, Předsudkář, Fňukal a jiné..

(Terrence Webster-Doyle , 2002)

2.3 Definice podle Tomáše Nováka

Při rozboru osobnosti šikanujícího lze najít primitivní narcistické tendence. Bývá zamilován sám do sebe, vůči sobě je výjimečně nekritický. Tomuto vývoji převážně vždy předchází citové strádání v dětství a velké chyby ve výchově. V rodině lze sledovat obrovský stres, který pak přechází také na agresora. Agresivita vůči slabšímu pak slouží jako ventil.

Je zajímavé, že šikanují lidé jak z nižších tak i vyšších vrstev společnosti, protože citové strádání se objevuje ve všech společenských skupinách.

(Tomáš Novák, 1996)

2.4 Dospělé šikanující osoby

Je velice smutné, že šikanu nenajdeme jen mezi dětmi. Jsou bohužel i dospělý, kteří děti šikanují. Pokud se tento jev vyskytne, je oběť daleko bezmocnější, zvláště dopouští-li se takového chování jeden z rodičů, oba rodiče, pedagog nebo vychovatel, k němuž by dítě mělo utíkat pro pomoc.

(Michele Eliott , 1995)

3 OBĚŤ

Největší nebezpečí se týká oběti šikany a to proto, že dochází k ohrožení jak somatického, tak psychického zdraví. Šikana způsobuje silný sociální stres.

Velký problém také ukazuje jistá studie, která uvádí, že většina obětí násilí, které je uskutečňováno v období dospívání, vede k budoucímu násilnému chování ze stran obětí. Oběti můžeme rozdělit podle různých faktorů. Může jít například o oběti pasivní, účelové, falešné, útočné, atd. (Bendl, 2003)

Poznat agresora nebývá veliký problém, obrovský problém ale je rozpoznat oběť šikany.

3.1 Jak rozpoznat oběť

Gabriela Herényiová (2006) uvádí několik pomůcek, jak rozpoznat oběť šikany:

Žák nemá ve škole kamarády, většinou je osamocen. Žák má neomluvené absence. Žákův prospěch se zhorší, je bez zájmu. Žák často chodí k lékaři a je nemocen. Žák často přichází do třídy až s vyučujícím, o přestávkách se zdržuje blízko učitele. Ostatní žáci si z něj dělají legraci, smějí se jeho neúspěchům před tabulí. Žák neumí vysvětlit modřiny, domů chodí oklikami a hladový. Žák vyhrožuje sebevraždou. Žák utrácí spoustu peněz, ale neumí vysvětlit za co. Žák se bojí chodit do školy a ze školy, vyžaduje, aby pro něj jezdili rodiče. Žák odmítá se svěřit, co ho trápí. Obvykle sám začne šikanovat sourozence.

Většina dětí, které se staly obětí šikany je jednoduše obrovsky nešťastná. Tyto děti většinou bývají inteligentní, jemní a kreativní, pocházejí ze slušných rodin a nemají sklony k násilí. Pravou příčinou nebývají vnější znaky oběti.

Přestože si žádné dítě nezaslouží být obětí šikany, existují jedinci, které šikany provází po celou dobu jejich školní docházky.

Je velice zajímavé, ale logické, že šikana se vyskytuje převážně jen mezi chlapci. Věra Capponi (1996) si to vysvětluje tak, že u dívek jsou častější sklony k ochraně napadnutého, menší tendence k agresivitě a větší schopnosti empatie. Častá je i menší závislost na skupině a menší sklon se přizpůsobovat nepsaným pravidlům.

3.2 STUPNĚ VÝVOJE

1. STUPENĚ

Jde o mírné, často psychické formy násilí. Většinou jde o to, že spolužáci se s obětí nebaví, pomlouvají ji, posmívají se jí a odmítají ji.

2. STUPENĚ

Tady se už vyskytují formy fyzického násilí a tvrdší manipulace. Zvláště pokud se ve skupině objeví nějaký problém, slouží oběť jako ventil. Spolužáci si na oběti kompenzují své nepříjemné pocity, které pramení například z neshod s učitelem nebo z očekávání obtížné písemky. Velmi špatné je pak, pokud násilí začne praktikovat vůdce třídy pro pobavení ostatních. Pokud ovšem ve třídě panují kamarádské vztahy, jsou pokusy o šikanu neúspěšné.

3. STUPENĚ

Tento stupeň je klíčový, protože se zde šikana může zastavit a nebo přerůst ještě v agresivnější formy. Pokud se v tomto stádiu šikaně nezabrání, je velmi pravděpodobné, že vznikne skupina agresorů, která začne oběť systematicky šikanovat. Pokud v tuto chvíli oběti někdo nepomůže a nevytvoří se skupina, která se za oběť postaví s vůdcem, který má respekt, šikana se obvykle začne velice rychle stupňovat.

4. STUPENĚ

Pravidla agresorů v tuto chvíli přebírá většina spolužáků a stávají se pro ně nepsaným zákonem. Další žáci pomalu začínají oběť také tyranizovat a bohužel i oni začínají pociťovat určité uspokojení.

5. STUPENĚ

Teď už jde o dokonalé šikanování a totalitu. Žáci se rozdělí na dvě skupiny – na otroky a otrokáře. Otrokáři v tomto stádiu využívají všeho, čeho mohou. Využívají schopností, školních dovedností, peněz, svačín,... Násilí se zde považuje už za normální, chybí zde pocit viny a soucit s utrpením druhých.

Tento druh šikany se často objevuje v internátech, dětských domovech, ve vojenském prostředí a přímo ve školách.

Zkušenosti potvrzují, že šikaně jde zamezit pouze v prvních třech stupních. Pokud šikana přeroste do dalších fází, pomůže už jen odborná pomoc.

(Eva Gajdošová, Gabriela Herényiová, 2006)

4 JAK MŮŽEME ŠIKANU ZASTAVIT

4.1 PRVNÍ TŘI KROKY

1. Mít o její zastavení zájem.
2. Naučit se chápat, proč lidé šikanují.
3. Rozvinout schopnosti, jak s tyrany jednat nenásilnou formou.

4.2 JAK POSTUPOVAT

Existuje spousta metod, jak postupovat, pokud se v našem okolí objeví šikana. Mně přišla nejzajímavější metoda Evy Gajdošové. Její metoda je rozdělena do pěti fází:

1.fáze

V první fázi je dobré oslovit informátora, svědka, oběť a agresora. Je ale velice důležité dbát na to, aby rozhovory probíhali individuálně a pokud možno skrytě, aby se předešlo případné pomstě agresorů.

2.fáze

Máme svědky. Je důležité, aby věděli, že mají pravdivě vypovídat a nemusí se bát. Je nutné, aby svědkové nebyli závislí na agresorech a nepřijali normy šikanování.

3.fáze

Uskutečníme rozhovory, ale zatím nekonfrontujeme s agresory ani svědky, ani oběti.

4.fáze

Zajistíme ochranu oběti, například její odchod ze školy. Pokud je šikana už v pokročilejším stádiu, je dobré začít uvažovat o tom, jestli by oběť neměla být přeřazena na jinou školu.

5.fáze

Uskutečnili jsme rozhovor s agresory. Hlavním cílem těchto rozhovorů je paralyzovat jejich agresi. Je dobré je upozornit na to, že pokud situace bude dál pokračovat, je tady možnost jejich vyloučení ze školy. Polehčující okolnost bereme, pokud se agresori přiznají, pokud ne, musí následovat tvrdé potrestání. Zde platí jen tvrdá taktika a je jen na nás, jakou formu jí zvolíme, většinou volíme podle vzniklých okolností a podle typů agresorů. Musí-

me předpokládat, že šikanující budou lhát, proto v této fázi musíme mít sesbírány spousty usvědčujících a nevyvratitelných důkazů.

4.3 Metoda vnějšího nátlaku

Tuto metodu můžeme použít například v případě, pokud jde o rasově podmíněnou šikanu. V prvním řadě jde o samotný akt oznámení viníků a to jak rodičům oběti, tak rodičům agresorů. Poté pohrozíme agresorovi trestem (např: vyloučením ze školy, snížením známky z chování, krátkodobým pobytem v dětském diagnostickém ústavu). Rodičům šikanujícího je víc než nutné vysvětlit, že se nejedná o jakousi pomstu, ale že se škola snaží agresorovi hlavně pomoci. Spousta rodičů se totiž může začít také chovat agresivně a zastávat se svého dítěte. Proto také dbáme na to, aby nebyl prozrazen zdroj informací.

Konečné fázi nejen metody je velice dobré zorganizovat přednášku například na téma Trestné činy nebo Tolerancí proti násilí ve škole.

4.4 Metoda usmíření

Této metody jde o vnitřní přeměnu vztahu mezi obětí a agresorem. V tomto případě se tedy agresor netrestá, ale předem naplánovaným postupem se mění atmosféra ve třídě. Je dokázáno, že pokud se pedagog v emočně vypjaté situaci zachová úplně obráceně, než agresori očekávají, významně to oslabí patologické chování ve skupině.

Tuto metodu můžeme ale opravdu použít jen v počátečních stádiích šikany.

4.5 Co může dělat rodič

Šikanu nemůže řešit ale jen škola, ale do popředí se musí především dostat rodiče a jejich pomoc. Jenže rodiče obvykle neví, jak v případě, pokud zjistí, že je jejich dítě šikanováno, postupovat. Michelle Eliottová uvádí velice jednoduchý a zapamatovatelný postup, který může vést k veliké pomoci oběti.

Rady pro rodiče:

Popovídejte si s dítětem a zjistěte, co se vlastně děje. Veškeré události si pečlivě poznamenejte, včetně datumu, jmen a lokalit. Promluvte si s učitelem svého dítěte. Nevyslyší-li vás škola, obraťte se na Školský úřad. Nepomůže-li vám stížnost a šikanování pokračuje, můžete pomýšlet na převod dítěte na jinou školu. Pokud jsou všechna opatření nevyslyšena, požádejte o pomoc právníka.

Praxe dokazuje, že pokud se týká šikany, tak škola má obvykle velký zájem případ řešit a se šikanou skoncovat. Není ale nic lehčího, než svému dítěti pomoci, už jen třeba samotným povídáním a snahou problém řešit. Vaše dítě se tak přesvědčí, že za ním stojíte a že šikanu považujete za něco naprosto nepřijatelného. Je také dobré upozornit dítě na to, že existují situace, kterým je lepší se vyhnout. Že otevřená konfrontace proti partě násilníků může dopadnout velice špatně. Své dítě také poučte o tom, že jeho vlastní zdraví je cennější, než jakýkoliv majetek či peníze. Velice důležité je si také uvědomit, že pokud má vaše dítě pevnou víru v sama sebe, je daleko menší pravděpodobnost, že se stane obětí šikany. Je totiž velice neskutčné šikanovat někoho, kdo sám o sobě smýšlí pozitivně a má zdravé sebevědomí.

4.6 Závěr teoretické části

4.6.1 Šikana obecně

Já s těmito názory víc než souhlasím. Jen mi v knížkách chyběl názor, že šikana je mnohdy neviditelná. Tenhle problém se začne převážně řešit, až jde „něco“ vidět. Ale šikana nemusí být vidět, nemusí být až tak moc agresivní. Z vlastní zkušenosti znám lidi, kteří si až po spoustě let uvědomili, že byli nejspíš obětí šikany. Že jim spousta věcí není příjemná, že se něčeho bojí a vlastně ani neví proč. Začali se vracet ve vzpomínkách a přišli na to, že je někdo, i když velice nenápadně, někdy trápil tak, že si tento problém ponese už celý život. Jde třeba už jen o to, že pocházeli s nižší společenské vrstvy a celou Základní školu si z nich někdo dělal legraci, že nemají značkové oblečení. Nebo že neposlouchají stejnou hudbu jako jejich vrstevníci, že mají neobvyklého koníčka anebo třeba jen to, že díky povinnostem doma nemohli v partě působit jindy než ve škole a tím je skupina odsunovala. I tohle vidím jako problém, pokud jde o jedince, který není smířený sám se sebou, který

v pubertě hledá sám sebe (což se v tomto životním období hledáme snad všichni) a který trpí určitými komplexy. Myslím si ale, že pokud časem tento člověk najde lidi, kteří ho mají rádi, uznávají ho a podrží ho a hlavně pokud najde sám sebe jako jedinečnou osobu, smíří se se svými nedostatky a začne se mít rád, pak je na nejlepší cestě k tomu, aby vzpomínky bral jako životní zkušenost a s problémy z minulosti se vypořádá velice snadno.

4.6.2 Agresor

Tato část mé bakalářské práce pro mě byla velice složitá k pochopení. Vzhledem k tomu, že mám nejspíš až nezdravé sociální citění, opravdu nedokážu pochopit, jak někdo může mít radost z toho, že někoho trápí. Na Základní škole jsme měli spolužačku, která byla hodně plnoštíhlá a všichni si z ní dělali legraci. Bohužel jsem si z ní jednou udělala legraci i já. Jenže mi z toho bylo tak strašně, že jsem se jí šla další den omluvit. Byl to pro mě velice poučný zážitek a byla jsem moc ráda, že jsem to udělala. Nestaly se z nás sice kamarádky, ale bylo vidět, že ví, že má ve třídě spojence, který se snad v případě velkého problému postaví na její stranu a toto zjištění ji moc pomohlo, jak se mi po čase svěřila. Já osobně nenávidím násilí, které se děje na dětech a zvířatech. Pro lidi, kteří takhle někoho týrají, pro ně nemám trest, ten podle mě neexistuje, tedy určitě ne takový, který by byl adekvátní k způsobenému. V tomto případě bych se určitě dostala na „druhou stranu barikády“ a stal by se ze mě chladný a bezcitný agresor.

4.6.3 Oběť

Když jsem zpracovávala tuto část mé bakalářské práce, nacházela jsem v knížkách a jiných různých zdrojích spoustu definic a metod, ale všechny měly několik stejných znaků. A to, že oběť šikany je úplně normální člověk, který jen ze spousty různých důvodů nedokáže plně zařadit do kolektivu a je něčím odlišný. Je snadněji poznatelný, než samotný strůjce, ale vždycky obrovsky trpí. Znáám jednu dívku romského původu, je to mladá slečna plná energie, kterou zajímají východní kultury, sama, jen díky své potřebě se sebevzdělávat, je velmi chytrá, ale bohužel díky barvě její pleti, jak sama říká, se jí nepodařilo vystudovat víc, než jen Odborné učiliště. Tady končí veškeré teoretické znalosti, veškerá hra na to, jak jsme tolerantní společnost, tady se člověk setkává přímo s realitou, která je bohužel běžná. Celou dobu svého studia, byla obětí šikany. Nikdo ji fyzicky neubližoval, ale sedět musela většinou sama, děti vedle ní nechtěly sedět, už jen z toho pocitu, že by snad mohla mít vši

nebo jim něco ukrást. Když jsem se jí ptala, kde na to ty děti přišli, odpověděla mi, že spousta tento názor převzala od rodičů, vedle „cikána“ se prostě neseďí a s těmito dětmi se nekamarádíme. Tato dívka se jen díky barvě její pleti dostala na okraj společnosti a to úplně nevinně, protože pochází z dětského domova a od malička žije v náhradní „bílé“ rodině. Má stejné návyky a zvyky jako většina lidí naší společnosti a je prostě jen o něco tmavší. Tato dívka díky všem zkušenostem podle sebe sama nemá domov. Nejradši by odcestovala někam, kde se nad barvou její pleti nebude nikdo pozastavovat a jak sama říká, Rómy paradoxně nenávidí. Do jejich menšiny nepatří a ani nechce a jen díky předsudkům ji nepřijala ani naše společnost. Je hrozné, když posloucháte, jak se stydí jít si koupit oblečení, protože hned po vejítí do jakéhokoliv obchodu má za sebou hejno nenápadných prodavaček, které ji kontrolují, aby něco neukradla. Vždy, když jí poslouchám, jsem plná vzteku a mám chuť s ní vyrazit někam „do ulic“ a křičet, že je normální. Strašně ráda bych jí pomohla, ale tady samotný člověk opravdu nic nezmůže, jen sedíte a jste plní bezmoci, protože těmito předsudky je protkána celá naše společnost a pokud naše generace, nebo nejspíš generace našich dětí a vnuků tyto předsudky nezmění, pokud naše děti nenaučíme, že člověk se má posuzovat podle toho, jaký je a ne podle toho, jak vypadá, budou tito lidé trpět dál.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 PŘÍPRAVA VÝZKUMU

5.1 Cíl výzkumu

Svůj výzkum jsem zaměřila na problematiku šikany na Základních školách. Neoslovila jsem ale žáky, ale jejich pedagogy, kteří jsou podle mě tento problém, pokud se vyskytne, povinni spolu s rodiči řešit. Nakonec se mi podařilo oslovit jen tři Základní školy a to Jazykovou školu, kde už žáci prošli určitým výběrem, Základní školu na sídlišti a Základní školu na periférii města. Cílem ale nebylo najít rozdíl mezi těmito školami, i když tato studie by byla po sesbírání dotazníků také určitě velmi zajímavá, ale hledala jsem odpověď na otázku, zda se šikana vyskytuje a jak ji dnešní pedagogové řeší. Chtěla jsem se hlavně dozvědět to, jestli se díky dnešnímu světu tento problém zhoršil a jestli by se dalo udělat něco proto, aby se tomuto problému dalo více předcházet. Výsledky, které získám, budu předávat na prosbu ve všech školách, ve kterých jsem dotazník rozdala. Doufám, že pro ně budou přínosem.

5.2 Výzkumný problém

Jako druh výzkumného problému jsem zvolila výzkumný problém popisný. Ve svém výzkumu bych chtěla zjistit, jak přistupují pedagogové na Základních školách k problematice šikany a způsoby a postupy při řešení šikany.

5.3 Výzkumné otázky

Otázky, které jsem pokládala formou dotazníku, se týkají dvou okruhů. První okruh – zda se pedagogové se šikanou někdy setkali, druhý okruh – jakým způsobem problém řešili. Mou velikou výhodou bylo také to, že jsem se s pedagogy, kterým jsem dotazník později předala, setkala a vzhledem k tomu, že se všichni během své praxe se šikanou setkali, formulovala jsem otázky podle toho.

1. Setkali jste se během své praxe se šikanou?
2. Myslíte si, že se v poslední době šikana objevuje častěji, než tomu bylo v dřívějších letech?
3. Zúčastnili jste se někdy nějakého semináře či kurzu, který se týkal šikany a její prevence?

4. Jste si vědom toho, že je vaší povinností podle § 165 nebo 167 trestního zákona šikaně zabránit?
5. Myslíte si, že ve školách, která jsou na sídlišti nebo ve městě se šikana vyskytuje častěji, než ve školách na vesnicích?
6. Znáte případ, kdy byl agresorem sám pedagog?
7. Řešili jste problém šikany spolu s rodiči oběti?
8. Řešili jste problém šikany spolu s rodiči agresora?
9. Řešili jste problém šikany otevřeně ve třídě, kde k šikaně došlo?
10. Myslíte si, že ve většině případů dojde k úspěšnému vyřešení problému?
11. Povedlo se vám šikanu úspěšně vyřešit?

5.4 Druh výzkumu

Ve své bakalářské práci jsem zvolila kvantitativní výzkum pomocí dotazníku pro pedagogy tří Základních škol a zjištění jejich názorů ohledně šikany.

5.5 Výzkumný soubor

Vzhledem k tomu, že kvantitativní výzkum vyžaduje větší množství dotazovaných, snažila jsem se oslovit co nejvíce pedagogů z předem uvedených škol. Jedná se o 49 pedagogů, jak z prvního stupně Základní školy, tak z druhého stupně Základní školy.

5.6 Výzkumné metody

Výsledky pro svůj výzkum byla sesbírána pomocí otázek v dotazníku. Vzhledem k tomu, že jsem chtěla, aby byl dotazník přehledný a snadný, jsem formulovala otázky tak, aby odpověď byla ano nebo ne. Tuto variantu jsem také zvolila po předchozí diskuzi s několika pedagogy, kteří mi tuto formu dotazníku doporučili. Dotazník přikládám v příloze.

5.7 Způsob a analýza zpracovaných dat

Ve školách jsem rozdala 49 dotazníků a díky k tomu, že jsem byla předběžně domluvena s vedením škol a měla jsem přehled, kolik pedagogů bude můj dotazník vyplňovat, úspěšnost byla 100%.

Vzhledem k výsledkům, které z dotazníků vyvinuly, jsem se pro přehled a zajímavost rozhodla seřadit následující tabulky podle položených otázek a vždy zvlášť pro jednotlivou školu, aby byl dobře vidět rozdíl daných škol. Rozhodla jsem se také tabulky rozdělit podle pohlaví pedagogů, jelikož i tyto výsledky jsou velice zajímavé. Tabulkách bude vždy uvedena absolutní četnost (počet odpovědí) a relativní četnost (převedeno na procenta). Tabulky budou seřazeny tak, jak odpovídali pořadí v dotazníku.

5.8 Zpracování výsledků

Tab. 1 Setkali jste se během své praxe se šikanou?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	14	82,4	0	0	14	82,4
Učitelé	3	17,6	0	0	3	17,6
Celkem	17	100	0	0	17	100

16. Základní škola Zlín - sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	18	64,3	0	0	18	64,3
Učitelé	5	21,7	0	0	5	21,7
Celkem	23	100	0	0	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	7	77,8	0	0	7	77,8
Učitelé	2	22,2	0	0	2	22,2
Celkem	9	100	0	0	9	100

Z tabulek vyplývá, že všichni dotázaní pedagogové se setkali během své praxe se šikanou.

Tab. 2 Myslíte si, že se v poslední době šikana objevuje častěji, než tomu bylo v dřívějších letech?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	12	70,6	2	11,8	14	82,4
Učitelé	3	17,6	0	0	3	17,6
Celkem	15	88,2	2	11,8	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	18	78,3	0	0	18	78,3
Učitelé	2	8,7	3	13,0	2	21,7
Celkem	20	87,0	3	13,0	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	4	44,5	3	33,3	7	77,8
Učitelé	0	0	2	22,2	2	22,2
Celkem	4	44,5	5	55,5	9	100

Z výsledku vyplývá, že 79,6% dotazovaných pedagogů si myslí, že se v dnešní době šikana vyskytuje častěji, než dříve. Jen 20,4% pedagogů si myslí, že šikana se vyskytuje stejně a nějaký nárůst tohoto problému nezaznamenalo. Je taky velice zajímavé si povšimnout rozdílu názoru mezi školami ve městě a na periférii města. Ve městě si 71,4% pedagogů myslí, že tento problém je čím dál tím horší, zatímco na periférii si to myslí 44,5% pedagogů.

Tab. 3 Zúčastnili jste se někdy nějakého semináře či kurzu, který se týkal šikany a její prevence?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	14	82,4	0	0	14	82,4
Učitelé	3	17,6	0	0	3	17,6
Celkem	17	100	0	0	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	17	73,9	1	4,4	18	78,3
Učitelé	3	13	2	8,7	5	21,7
Celkem	20	86,9	3	13,1	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	6	66,7	1	11,1	7	77,8
Učitelé	2	22,2	0	0	0	22,2
Celkem	8	88,9	1	11,1	9	100

Z výsledku vyplývá a myslím, že je to velice pozitivní zjištění, že 91,8% dotazovaných pedagogů se zúčastnilo nějakého kurzu nebo semináře, který se týkal šikany a její prevence. Jen zanedbatelných 8,2% se ničeho takového nezúčastnila.

Tab. 4 Jste si vědom toho, že je vaší povinností podle § 165 nebo 167 trestního zákona šikaně zabránit?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	12	70,6	2	11,8	14	82,4
Učitelé	2	11,8	1	5,8	3	17,6
Celkem	14	82,4	3	17,6	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	17	73,9	1	4,3	18	78,2
Učitelé	3	13,1	2	8,7	5	21,8
Celkem	20	87	3	13	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	7	77,8	0	0	7	77,8
Učitelé	2	22,2	0	0	2	22,2
Celkem	9	100	0	0	9	100

Většina pedagogů, tedy 87,8% ví, že je jejich povinností šikaně zabránit. Já osobně si myslím, že toto ví všichni dotazovaní, jen neznali uvedené paragrafy. Tuto otázku jsem nejspíš měla položit jinak, ale i tak si myslím, že výsledek je velice příznivý.

Tab. 5 Myslíte si, že ve školách, která jsou na sídlišti nebo ve městě se šikana vyskytuje častěji, než ve školách na vesnicích?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	5	29,4	9	52,9	14	82,3
Učitelé	0	0	3	17,7	3	17,7
Celkem	5	29,4	12	70,6	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	3	13,2	15	65,2	18	78,4
Učitelé	1	4,3	4	17,3	5	21,6
Celkem	4	17,5	19	82,5	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	3	33,5	4	44,4	7	77,8
Učitelé	1	11,1	1	11,1	2	22,2
Celkem	4	44,5	5	55,5	9	100

Tady mě výsledek velice překvapil, protože 73,5% dotazovaných má názor, šikana ve městech je stejná, jako šikana na vesnicích, jen 26,5% si myslí, že je tomu naopak.

Tab. 6 Znáte případ, kdy byl agresorem sám pedagog?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	0	0	14	82,3	14	82,3
Učitelé	0	0	3	17,7	3	17,7
Celkem	0	0	17	100	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	1	4,3	17	73,9	18	78,2
Učitelé	0	0	5	21,8	5	21,8
Celkem	1	4,3	22	95,7	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	0	0	7	77,8	7	77,8
Učitelé	0	0	2	22,2	2	22,2
Celkem	0	0	9	100	9	100

Pouze jedna dotazovaná zná případ, kdy agresorem byl sám pedagog. Zbytek, tedy 98% odpovědělo, že se s takovým případem nesešla.

Tab. 7 Řešili jste problém šikany spolu s rodiči obětí?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	12	70,6	2	11,8	14	82,4
Učitelé	3	17,6	0	0	3	17,6
Celkem	15	88,2	2	11,8	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	15	65,3	3	13	18	78,3
Učitelé	4	17,4	1	4,3	5	21,7
Celkem	19	82,7	4	17,3	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	7	77,8	0	0	7	77,8
Učitelé	1	11,1	1	11,1	2	22,2
Celkem	8	88,9	0	11,1	9	100

85,7% pedagogů odpovědělo tak, že problém šikany řešili s rodiči oběti, jen malé množství 14,3% vzniklý problém s rodiči neřešila.

Tab. 8 Řešili jste problém šikany spolu s rodiči agresora?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	9	52,9	5	29,4	14	82,3
Učitelé	3	17,7	0	0	3	17,7
Celkem	12	70,6	5	29,4	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	17	73,9	1	4,3	18	78,2
Učitelé	4	17,5	1	4,3	5	21,8
Celkem	21	91,4	2	8,6	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	4	44,4	3	33,4	7	77,8
Učitelé	2	22,2	0	0	2	22,2
Celkem	6	66,6	3	33,4	9	100

Z výsledku vyplývá, že 79,6% vyučujících řešili problém šikany také s rodiči agresora, 20,4% rodiče agresora neoslovili.

Tab. 9 Řešili jste problém šikany otevřeně ve třídě, kde k šikaně došlo?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	1	5,9	13	76,4	14	82,3
Učitelé	1	5,9	2	11,8	3	17,7
Celkem	2	11,8	15	88,2	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	2	8,7	16	69,6	18	78,3
Učitelé	3	13	2	8,7	5	21,7
Celkem	5	21,7	18	78,3	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	3	33,3	4	44,4	7	77,7
Učitelé	0	0	2	22,3	2	22,3
Celkem	3	33,3	6	66,7	9	100

80% dotazovaných odpovědělo, že případ šikany neřešili přímo v kolektivu, kde se problém vyskytl. Většina pedagogů mi své jednání vysvětlila tak, že chtěli chránit žáka, který byl obětí šikany. 20% pedagogů problém řešila otevřeně v kolektivu třídy.

Tab. 10 Myslíte si, že ve většině případů dojde k úspěšnému vyřešení problému?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	13	76,5	1	5,9	14	82,4
Učitelé	3	17,6	0	0	3	17,6
Celkem	16	94,1	1	5,9	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	16	69,6	2	8,7	18	78,3
Učitelé	3	13	2	8,7	5	21,7
Celkem	19	82,6	4	17,4	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	7	77,8	0	0	7	77,8
Učitelé	1	11,1	1	11,1	2	22,2
Celkem	8	88,9	1	11,1	9	100

87,8% pedagogů věří, že ve většině případů dojde k úspěšnému vyřešení problému. Jen 12,2% si myslí, problém úspěšně vyřešen ve většině případů nebude.

Tab. 11 . Povedlo se vám šikanu úspěšně vyřešit?

Jazyková škola Zlín

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	11	64,8	3	17,6	14	82,4
Učitelé	3	17,6	0	0	3	17,6
Celkem	14	82,4	3	17,6	17	100

16. Základní škola – sídliště

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	16	69,6	2	8,7	18	78,3
Učitelé	5	21,7	0	0	5	21,7
Celkem	21	91,3	2	8,7	23	100

8. Základní škola Malenovice – periférie Zlína

Odpovědi	Ano		Ne		Celkem	
	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)	absolutní četnost	relevantní četnost (%)
Učitelky	7	77,8	0	0	7	77,8
Učitelé	2	22,2	0	0	2	22,2
Celkem	9	100	0	0	9	100

Z výsledku vyplývá, že v 89,9% případů, byl problém úspěšně vyřešen. Jen 10,1% pedagogů odpovědělo, že se jim případ úspěšně vyřešit nepodařilo.

5.9 Shrnutí výsledků výzkumu

Východiskem pro zjištění názorů pedagogů byl dotazník.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že všichni, z dotazovaných pedagogů se během své praxe setkali se šikanou. 79,6% pedagogů si myslí, že problém šikany je v dnešní době rozhodně častější, než tomu bylo dříve. Když jsem si byla v daných školách dotazníky vyzvednout, na toto téma jsem se s několika pedagogy bavila a ti mi vysvětlili, že v dřívějších dobách byla na školách větší respekt vůči učitelům, žáci byli vychovávaní jinak a také žili v jiném režimu, proto je v dnešní době problém šikany častější. Také mi ale potvrdili, že s nárůstem tohoto problému se také zvýšil preventivní program a většina pedagogů se zúčastnila semináře nebo přednášky, která se tohoto tématu týkala. 87,8% pedagogů uvedlo, že si je vědoma toho, že je jejich povinností šikaně bránit a jednat tak, aby k ní nedocházelo. 73,5% dotazovaných je také toho názoru, že není podstatné, zda jsme ve městě nebo na vesnici. Podle nich je tento problém stejně rozšířen. Bylo dobré si uvědomit, že agresor nemusí být jen spolužák, ale také pedagog a proto jsem také položila otázku, jestli se někdo s tímto

případem setkal. Bylo pro mě veliké překvapení, že jedna dotazovaná odpověděla kladně. 85,7% učitelů řešili šikanu s rodiči oběti, jen malá část dotazovaných ne. Učitelé, kteří takto odpověděli mi potvrdili, že to situace buď nevyžadovala, nebo se problém stihl vyřešit rychleji, než byla účast rodičů nutná. Takto podobně mi také odpovídali, pokud jsem se ptala, jestli problém konzultovali s rodiči agresora. 80% pedagogů neřešila problém přímo v kolektivu, ale individuálně vždy s tím, koho se problém týkal. Jednoznačně tento postup volili proto, aby ochránili oběť šikany. 87,8% dotazovaných věří, že problém šikany, pokud se vyskytne, bude úspěšně vyřešen. A jak také vyplývá z výzkumu, 89,9% učitelů jedná tak, že k úspěšnému vyřešení opravdu dojde.

ZÁVĚR

Téma šikany je pro mě velice zásadní téma. Metod a programů, které se tohoto tématu týkají, je mnoho. Já osobně myslím, že prevence je velice důležitá, ale daleko důležitější je postoj člověka, tedy pedagoga a vychovatele, jeho snaha tento problém řešit a zajímat se o něj. V dnešní době je ale opravdu role učitele daleko složitější, než tomu bylo dříve. Děti jsou náročnější, nejsou vedeny k tomu, aby pedagoga respektovali, už třeba jen proto, že se jedná o dospělého člověka. Mnohdy si svou roli v kolektivu utužují tím, že pedagoga nerepekují a neposlouchají. Ale tohle rozhodně není omluva proto, aby se šikana neřešila.

Cílem mé bakalářské práce bylo shrnout a hlavně zjistit, jak se pedagogové staví k problému šikany. Bylo pro mě velikým překvapením, že toto téma je na Základních školách opravdu rozebíráno a řešeno. Každý dotazovaný pedagog mě ujistil, že děti jsou v dnešní době opravdu složitější a náročnější, ale co se týká šikany, jednoznačně byli zastánci toho, že se jedná o velice složitý problém, který je nutno řešit, už třeba jen proto, že šikana může mít velice negativní následky pro další vývoj dítěte, které se s tím problémem setkalo, ať už se jedná o samotnou oběť nebo agresora.

Musím také uvést, že všechny dotazované školy si výsledek mé práce vyžádali.

A já jen doufám, že má práce jim bude potřebná, že v ní naleznou stanoviska a výsledky, která jim pomohou dále problém šikany úspěšně řešit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. NOVÁK, T., CAPPONI, V. *Sám proti agresí.* Praha: Granada, 1996. ISBN 80-7169-253-0
2. GAJDOŠOVÁ, E., HERÉNYIOVÁ, G. *Rozvíjení emoční inteligence žáků.* Praha: PORTÁL, 2006. ISBN 80-7367-115-8
3. ELLIOTTOVÁ, M. *Jak ochránit své dítě.* Praha: PORTÁL, 1995. ISBN 80-7178-034-0
4. WEBSTER-DOYLE, T. *Proč mě pořád někdo šikanuje.* Hodkovičky: PRAGMA, 2002. ISBN 80-7205-804-5
5. ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi.* Praha: PORTÁL, 1995. ISBN 80-7178-031-2
6. KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách.* Praha: PORTÁL, 1997. ISBN 80-7167-035-2
7. KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování.* Praha: PORTÁL, 2005. ISBN 80-7268-254-0

SEZNAM PŘÍLOH

P I dotazník pro pedagogy

PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY

Dotazník pro pedagogy

Dobrý den, chtěla bych Vás poprosit o pomoc při výzkumu pro mou bakalářskou práci. Jmenuji se Jana Tomanová a studuji na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně Fakultu humanitních studií.

Tématem mé bakalářské práce je šikana na Základních školách. Jedině Vy víte, jaký je současný stav na dnešních školách, co se týče šikany a proto jsem Vás oslovila.

1. Setkali jste se během své praxe se šikanou?
2. Myslíte si, že se v poslední době šikana objevuje častěji, než tomu bylo v dřívějších letech?
3. Zúčastnili jste se někdy nějakého semináře či kurzu, který se týkal šikany a její prevence?
4. Jste si vědom toho, že je vaší povinností podle § 165 nebo 167 trestního zákona šikaně zabránit?
5. Myslíte si, že ve školách, která jsou na sídlišti nebo ve městě se šikana vyskytuje častěji, než ve školách na vesnicích?
6. Znáte případ, kdy byl agresorem sám pedagog?
7. Řešili jste problém šikany spolu s rodiči oběti?
8. Řešili jste problém šikany spolu s rodiči agresora?
9. Řešili jste problém šikany otevřeně ve třídě, kde k šikaně došlo?
10. Myslíte si, že ve většině případů dojde k úspěšnému vyřešení problému?
11. Povedlo se vám šikanu úspěšně vyřešit?

Moc Vám děkuji za upřímné odpovědi a za čas, který jste nad mým dotazníkem strávili.

Jana Tomanová